

EUROOPA KOHTU OTSUS

17. juuni 1992*

[...]

Kohtuasjas C-26/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule 3. juuni 1971. aasta protokollil alusel kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist tsiviil- ja kaubandusasjades käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni (EÜT 1978, L 304, lk 36) Euroopa Kohtu poolse tõlgendamise kohta Prantsuse Cour de Cassation'i esitatud eelotsusetaotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Jakob Handte & Co. GmbH

ja

Traitements mécano-chimiques des surfaces SA (TMCS),

eelotsust 27. septembri 1968. aasta konventsiooni artikli 5 lõike 1 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, koja esimees F. A. Schockweiler, kohtunikud G. F. Mancini, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida, M. Diez de Velasco ja M. Zuleeg,

kohtujurist: F. G. Jacobs,

kohtusekretär: vanemametnik H. A. Rühl,

võttes arvesse kirjalikke märkusi, mida esitasid:

– Jakob Handte & Co. GmbH, esindaja: J. P. Desaché, Pariis,

– Saksamaa Liitvabariigi valitsus, esindaja: C. Böhmer, Ministerialrat föderaalsete justiitsministeeriumis,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: X. Lewis õigustalitusest,

kuulanud ära suuliseks menetluseks koostatud ettekande,

kuulanud 25. veebruari 1992. aasta kohtuistungil ära komisjoni suulised märkused,

kuulanud 8. aprilli 1992. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

on teinud järgmise

otsuse

[...]

1. Oma 8. jaanuari 1991. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 25. jaanuaril 1991, esitas Prantsuse Cour de cassation (kassatsioonikohus) Euroopa Kohtule 3. juuni 1971. aasta protokollil alusel küsimuse eelotsuse saamiseks kohtualluvust ja kohtuotsuste täitmist tsiviil- ja kaubandusajades käsitleva 27. septembri 1968. aasta konventsiooni (EÜT 1978, L 304, lk 36), muudetud 9. oktoobri 1978. aasta konventsiooniga Taani Kuningriigi, Iirimaa ning Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi ühinemisel (EÜT 1978, L 304, lk 1) (edaspidi „konventsioon”), artikli 5 lõike 1 tõlgendamise kohta.

2. See küsimus tekkis kohtumenetluses Jakob Handte & Co. GmbH, registrijärgse asukohaga Tuttlingenis (Saksamaa Liitvabariik) (edaspidi „Handte Saksamaa”) ja Traitements mécano-chimiques des surfaces, mis on piiratud vastutusega äriühing, registrijärgse asukohaga Bonneville'is (Prantsusmaa) (edaspidi „TMCS”), vahel.

3. Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest ilmneb, et aastatel 1984 ja 1985 ostis TMCS Bula et Fils'ilt (edaspidi „Bula”), mis on vastavalt Šveitsi õigusele piiratud vastutusega äriühing, kaks metallipoleerimise masinat, millele TMCS-il oli kohaldatud imisüsteem, mis oli toodetud Handte Saksamaa poolt, kuid müüdüd ja paigaldatud piiratud vastutusega äriühingu Société Handte France (edaspidi „Handte Prantsusmaa”), registrijärgse asukohaga Strasbourg (Prantsusmaa), poolt.

4. 1987. aastal alustas TMCS kohtumenetlust Bula, Handte Saksamaa ja Handte Prantsusmaa vastu Tribunal de grande instance de Bonneville'is (piirkondlik kohus), (Prantsusmaa), nõudes kompensatsiooni kahju eest, mille oli põhjendanud asjaolu, et toodetud ja müüdüd seadmed ei vastanud töötamisel hügieeni ja turvalisuse nõuetele ning ei olnud sihtotstarbeliseks kasutamiseks sobivad.

5. Oma otsusega 4. maist 1988 otsustas nimetatud kohus, et kohtu tööpiirkonda ei kuulu lagi Bula vastu, kuid konventsiooni artikli 5 lõike 1 alusel on kohtu pädevuses teha otsus lagi Handte Saksamaa ja Handte Prantsusmaa vastu.

6. Oma 20. märtsi 1989. aasta otsusega jättis Cour d'appel (apellatsioonikohus), Chambéry (Prantsusmaa), läbi vaatamata Handte Saksamaa kaebuse põhjendusega, et TMCS poolt äriühingu vastu esitatud lagi eesmärk oli tootja vastutuse tõendamine müüdüd kaupade defektide suhtes, et selline tootja vahetu hagemine allostja poolt oli seotud lepinguõigusega nii Prantsuse õiguse kui konventsiooni kohaselt, ja et madalama astme kohtus leidis õigusega, et konventsiooni artikli 5 lõike 1 kohaselt oli kohtul jurisdiktsioon kohustuse täitmise asukoha kohtuna.

7. Handte Saksamaa arvamuse kohaselt ei olnud konventsiooni artikkel 5 lõige 1 kohaldatav, kuna tegemist oli lepingute ahelaga, ja kaebas õigusküsimuses Chambéry' Cour d'appel otsuse peale.

8. Prantsuse Cour de cassation leidis, et vaidlus oli püstitanud küsimuse konventsiooni tõlgendamise kohta ja sellest tulenevalt peatas menetluse, kuni Euroopa Kohus on teinud eelotsuse järgmises küsimuses:

„Kas konventsiooni artikli 5 lõige 1, mis sätestab erijuhud lepinguga seotud jurisdiktsiooni küsimustes, on kohaldatav hagile kaupade lõppostja ja tootja vahel, kes ei ole müüja, kaupade defektide osas või nende sihtotstarbeliseks kasutamiseks mittesobivuse osas?”

9. Täpsemad andmed kohtuasja faktiliste asjaolude, menetluse käigu ning Euroopa Kohtule esitatud kirjalike märkuste kohta on esitatud suuliseks menetluseks koostatud ettekandes ning edaspidi mainitakse või käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste selgitamiseks.

10. Vastuseks siseriikliku kohtu küsimusele peab kõigepealt täheldama, et Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt tuleb fraasi „lepingusse puutuvad asjad” konventsiooni artiklis 5 lõige 1 tõlgendada iseseisvalt, pidades silmas eelkõige konventsiooni eesmärke ja üldist süsteemi, et tagada selle ühetaoline kohaldamise kõigis osalisriikides (vt otsust kohtuasjas 34/82 *Peters* (1983) EKL 987, 9. ja 10. punkt, ja otsus kohtuasjas 9/87 *Arcado* (1988) EKL 1539, 10. ja 11. punkt). Fraas ei viita seega küsimusele, kuidas siseriikliku kohtu ees olevaid vaidlusaluseid õigussuhteid klassifitseerib vastav siseriiklik õigus.

11. Teiseks peab märkima, et preambuli kohaselt on konventsiooni üheks eesmärgiks „tugevdada ühenduse isikute õiguskaitset”.

12. Sellega seoses teatab konventsiooni koostamise ajal (EÜT 1979, C 59, lk 1) valminud eksperthinnang:

„[...] konventsiooni eesmärk on [...], ühtsete jurisdiktsiooni käsitlevate normidega saavutada, [...] valdkonnas, mida see katab, tõeline õiguslik süstematiseerimine, mis tagab kõrgeima võimaliku õiguskindluse astme. Selle eesmärgi saavutamiseks II jaotises kodifitseeritud kohtualluvuse reeglid määravad, millise riigi kohtud on volitatud kohtualluvust kohaldama, võttes arvesse kõike asjassepuutuvat [...]”.

13. Konventsioon saavutab selle eesmärgi, kehtestades teatud hulga kohtualluvuse reegleid, mis määravad kohtuasjades, mille lõplik loetelu on esitatud konventsiooni II jaotise 2 kuni 6 jaos, mille kohaselt kostja, kelle alaline asukoht või asutamiskoht on osalisriigis, võib olla kaevatud ainupädevuse kohtualluvuse reegli kohaselt, või peab kaebama erandliku kohtualluvuse reegli kohaselt või kohtualluvuse kokkuleppe reegli kohaselt teise osalisriigi kohtusse.

14. Ainupädevuse ja erandliku kohtualluvuse reeglid ja kohtualluvuse kokkuleppe reeglid moodustavad seega erandi konventsiooni artikli 2 esimeses lõigus sätestatud üldisest printsiibist, mille kohaselt on jurisdiktsioon selle osalisriigi kohtutel, kus on kostja alaline asukoht. See kohtualluvuse reegel on üldine printsiip, kuna see muudab kostja jaoks enda kaitsmise põhimõtteliselt lihtsamaks. Järelikult kohtualluvuse reegleid, mis moodustavad

erandi üldisest printsiibist, ei või tõlgendada selliselt, et need laienevad juhtudele, mida konventsioon sõnaselgelt ei kata.

15. Sellest tuleneb, et fraasi „lepingusse puutuvad asjad” nagu seda kasutatakse konventsiooni artiklis 5 lõige 1, ei tule mõista kui sellist, mis hõlmab olukorda, kus puudub ühe poole poolt teise poole suhtes vabatahtlikult võetud kohustus.

16. Olukorras, kus lõppostja esitab hagi vahendajalt ostetud kaupade suhtes kaupade tootja vastu kahjude tõttu, mis on tekkinud sellest, et kaubad ei ole vastavõetavad, peab silmas pidama, et lõppostja ja tootja vahel puudub lepinguline suhe, kuna viimane ei ole esimese suhtes mingeid lepingulisi kohustusi võtnud.

17. Lisaks võivad pooltevahelised lepingulised kohustused eelkõige rahvusvaheliste lepingute keti puhul lepingute kaupa varieeruda, seega lepingulised õigused, mida lõppostja saab vahetut müüjat kohustada täitma, ei pea tingimata olema samad, mida tootja on aktsepteerinud oma suhetes esimese ostjaga.

18. Eesmärk tugevdada ühenduse isikute õiguskaitset, mis on üks eesmärkidest, mida konventsioon on kavandatud saavutama, eeldab, et ka konventsiooni üldprintsiipide suhtes erandlikke kohtualluvuse sätteid tuleb tõlgendada viisil, mis võimaldavad keskmiselt hästi informeeritud kostjal piisava täpsusega ennustada, millistesse kohtutesse peale tema alalise asukohariigi kohtute võib teda kaevata.

19. Siiski ei ole olukorras, nagu põhikohtuasja puhul, konventsiooni artikliga 5 lõige 1 kehtestatud erandliku kohtualluvuse reegli kohaldamine hagile, mille kaupade lõppostja on algatanud tootja vastu, viimase poolt ette arvatav, ja on seetõttu vastuolus õiguskindluse printsiibiga.

20. Sõltumata asjaolust, et tootjal puudub lõppostjaga lepinguline suhe ning lepingulised kohustused selle ostja suhtes, kelle isik ja alaline asukoht võivad üsna põhjendatult talle teadmata olla, ilmneb, et tootja vastutust lõppostja ees müüdüd kauba defektide eest ei loeta enamuses osalisriikides lepingulise iseloomuga vastutuseks.

21. Sellest tulenevalt peab vastus siseriikliku kohtu poolt esitatud küsimusele olema, et konventsiooni artiklit 5 lõige 1 peab mõistma sellises tähenduses, et see ei ole kohaldatav hagimenetluses lõppostja ja tootja vahel, kes ei ole müüja, seoses kauba defektidega või kauba mitesobivusega sihtotstarbeliseks kasutamiseks.

Kohtukulud

22. Euroopa Kohtule küsimusi esitanud Saksamaa Liitvabariigi valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva kohtuasja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Prantsuse Cour de cassation'i 8. jaanuari 1991. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlusele, otsustab:

27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artiklit 5 lõige 1 tuleb mõista tähenduses, et see ei ole kohaldatav hagile kaupade lõppostja ja tootja vahel, kes ei ole müüja, seoses nimetatud kaupade defektidega ja nende sobimatusena sihtotstarbeliseks kasutamiseks.

Due	Schockweiler	Mancini	
Kakouris	Moitinho de Almeida	Diez de Velasco	Zuleeg

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17.juunil 1992 Luxembourgis.

Kohtusekretär	President
J. G. Giraud	O. Due